

De Verenigde Naties en Darfoer Informatiebulletin

Achtergrond

Sinds het uitbreken van de gevechten tussen de strijdkrachten van de Soedanese regering, de verenigde Janjaweed milities en andere gewapende rebellengroepen in 2003 in Darfoer, werden naar schatting meer dan 200.000 mensen gedood en minstens 2 miljoen mensen ontheemd. Er werden en worden nog veel gruweldaden gepleegd, zoals het vermoorden van burgers en het verkrachten van vrouwen en meisjes. Daarom is dringende actie geboden.

In 2003 sloeg de Verenigde Naties vanwege de crisis in Darfoer alarm en werd het vinden van een duurzame oplossing de top prioriteit van de Veiligheidsraad en de twee opeenvolgende Secretarissen-Generaal. Naast het nastreven van een politieke oplossing, wordt door de VN en haar partners momenteel 's werelds grootste hulpverleningsactie in Darfoer en in de vluchtelingenkampen in Tsjaad en in de Centraal Afrikaanse Republiek (CAR) uitgevoerd. Parallel hieraan hebben VN-mensenrechten rapporteurs wantoestanden gemeld en hebben zij toezicht gehouden op lokale rechtbanken om daders te berechten.

Onder de auspiciën van de Afrikaanse Unie (AU) en met de steun van de Verenigde Naties en andere partners, werd de Darfoer Vredesovereenkomst (Darfur Peace Agreement – DPA) op 5 mei 2006 ondertekend. Intensieve diplomatieke en politieke pogingen om niet-ondertekenaars bij het vredesproces te betrekken, gaan door. De VN heeft ook logistieke en technische bijstand verleend aan AU rapporteurs, die sinds 2004 naar Darfoer werden gestuurd en heeft plannen ontwikkeld en aangepast voor een multidimensionele vredesoperatie, die nu uitgevoerd worden.

In overeenstemming met het besluit van de “High Level” besprekingen op 16 november 2006 in Addis Abeba – bijgewoond door de vorige Secretaris-Generaal, vijf Permanente Leden van de Veiligheidsraad, vertegenwoordigers van de Soedanese Regering, de AU en andere staten en organisaties met politieke invloed in de regio en enkele landen, die troepen geleverd hebben aan de Missie van de Afrikaanse Unie in Soedan (African Union Mission in Sudan – AMIS) – heeft het VN-Departement Vredesoperaties (DPKO) een drie-

fasen toenaderingsplan ontworpen om de AMIS te vergroten en om een tot nu toe ongekennde hybride AU-VN vredesmacht op te richten. Als resultaat van intensieve diplomatie van Secretaris-Generaal Ban Ki-moon en enkele actoren uit de internationale gemeenschap, aanvaardde Soedan in juni 2007 deze troepenmacht.

Politieke en diplomatieke inspanningen

Als hoogste prioriteit streeft de Secretaris-Generaal een politieke regeling voor de crisis in Darfoer na. Hij heeft met alle betrokken partijen in de regio en de bredere internationale gemeenschap uitgebreid samengewerkt. Hij heeft de kwestie ook vaak met de Soedanese President Omar al-Bashir besproken, zoals tijdens persoonlijke gesprekken op 29 januari 2007 in Addis Abeba en op 28 maart 2007 in Riyad, Saudi-Arabië.

De Speciale Gezant van de Secretaris-Generaal voor Darfoer, Jan Eliasson, benoemd in december 2006, is samen met zijn AU tegenhanger Salim Ahmed Salim druk bezig vaart te zetten achter de intensieve pendeldiplomatie om politieke vooruitgang te boeken. De criteria voor hun inspanningen zijn een eind te maken aan het geweld, een versterkt staakt-het-vuren mogelijk door de aanwezigheid van de vredesmacht, verbetering van de humanitaire situatie en een eind aan de marginalisatie van Darfoer door een alomvattende vredesovereenkomst, die de mogelijkheid biedt macht en rijkdommen eerlijk te verdelen.

Op 9 juni 2007 presenteerden de Speciale Gezanten hun "route kaart" naar vrede in Darfoer aan de VN-Veiligheidsraad. Het omvat drie fasen: de eerste fase om alle lopende vredesinitiatieven te bundelen; de tweede om pendeldiplomatie naar Khartoem en naar de niet-ondertekenaars van het 2006 DPA mogelijk te maken; en de derde fase betekent vredesonderhandelingen, die volgens de heer Eliasson deze zomer zouden moeten beginnen. Hij heeft ook steeds weer de oproepen van de Secretaris-Generaal aan alle partijen herhaald om de gevechten en bombardementen te stoppen en een voor onderhandelingen gunstige atmosfeer te scheppen.

Op 17 juni 2007 bezocht de VN-Veiligheidsraad Khartoem voor een ontmoeting met President al-Bashir, om van hem expliciete goedkeuring voor alle onderdelen van de Hybride Operatie te verkrijgen. In Khartoem gaven de leden van de Raad aan, dat zij het

oprichten van de gezamenlijke operatie zouden aanbevelen, na ontvangst van de garantie dat het bevel- en controlestructuren en -systemen door de VN geleverd zouden worden.

Sancties van de Veiligheidsraad

Met het aanvaarden van resolutie 1556 op 30 juli 2004, legde de Veiligheidsraad een wapenembargo op aan alle in Darfoer opererende niet-gouvernementele eenheden en individuen, met inbegrip van de Janjaweed. Deze sanctiemaatregel werd versterkt door het aanvaarden van resolutie 1591 (2005), die de reikwijdte van het wapenembargo groter maakte en die extra maatregelen afdwong, met inbegrip van een reisverbod en bevrozing van de activa van vier individuen – twee rebellenleiders, een vroegere Soedanese luchtmachtchef en de leider van een pro-regeringsmilitie.

Vredeshandhaving

De VN past een drie fasenplan toe om AMIS te versterken en eventueel een sterke vredeshandhavingsmacht in Darfoer in te zetten. Een conceptakkoord werd op 16 november 2006 bereikt tijdens de “High-Level” besprekingen in Addis Abeba en op 30 november tijdens de vergadering in Abuja, Nigeria, goedgekeurd door de Vredes- en Veiligheidsraad van de AU, evenals met de Presidentiële Verklaring van de VN-Veiligheidsraad op 19 december 2006. De Regering van Soedan heeft nu gezegd de drie fasen van het plan te aanvaarden.

Het plan bestaat uit maatregelen om AMIS te versterken in de vorm van een Licht Steunpakket (Light Support Package – LSP), een Zwaar Steunpakket (Heavy Support Package – HSP) en een AU-VN Hybride Operatie (AU-UN Hybrid Operation). Elke fase heeft zijn eigen reeks overeenkomsten en afspraken tussen de VN, de AU en de Regering van Soedan. Om deze te bereiken heeft de VN een reeks ingewikkelde onderhandelingen op touw gezet, ook over het niveau en soort ondersteuning, afspraken omtrent bevel en controle en het juridische kader om dit initiatief te leiden.

Deze AU-VN Hybride Operatie is een uniek voorbeeld van partnerschap voor VN-vredeshandhaving.

Het Licht Steunpakket (Light Support Package – LSP) ondersteunt de leiding van AMIS en is samengesteld uit 105 militaire officieren, 34 politieadviseurs en 48 burgers, alsook materiaal en uitrusting. Terwijl de meerderheid van de LSP vanaf eind juni 2007 werd ingezet, was het sturen van gepantserde troepentransportwagens nog hangend.

Het Zwaar Steunpakket (Heavy Support Package – HSP), dat ingezet zal worden in de tweede helft van 2007, is bedoeld om AMIS te steunen totdat de Hybride Operatie van start zal gaan en bestaat uit 2.250 militairen, 721 politiemannen en 1,136 niet-militairen. Kosten 287.9 miljoen US\$, die door de VN gefinancierd moeten worden. Afrikaanse troepen zullen de voorkeur genieten. Indien er geen geschikt Afrikaans personeel gevonden wordt, zal de VN er naar streven geschikt personeel te vinden in landen, die voor alle partijen aanvaardbaar zijn.

De AU-VN Hybride Operatie werd uiteindelijk op 12 juni 2007 door de Regering van Soedan goedgekeurd na intensieve diplomatieke actie door de Secretaris-Generaal en na lange, technisch complexe discussies tussen de VN, AU en de Soedanese Regering. Het kernmandaat van de hybride troepenmacht houdt in het beschermen van burgers en de humanitaire hulp veilig te stellen, het controleren en verifiëren van de tenuitvoerlegging van overeenkomsten, het assisteren bij een veelomvattend politiek proces, het promoten van de mensenrechten en het recht en het controleren van en rapporteren over de situatie langs de grenzen met Tsjaad en de Centraal Afrikaanse Republiek.

Bij volledige bezetting zal de operatie bestaan uit 20.000 soldaten, 6.147 politiemensen en 4.860 burgers. Dit maakt de operatie tot een van de grootste VN-vredeshandhavingsmissies in de geschiedenis, groter dan de huidige VN-vredesoperatie in de Democratische Republiek Kongo. Eenmaal door de Veiligheidsraad gemachtigd, zal het Departement Vredesoperaties (DPKO) erop toezien, dat troepen en politie voornamelijk door Afrikaanse landen geleverd zullen worden. De Secretaris-Generaal heeft duidelijk gemaakt dat het tempo van de inzet zal afhangen van het feit, of de Regering van Soedan haar verplichtingen om onvoorwaardelijke steun aan de drie-fasen aanpak te geven, zal nakomen, van de tijdige voorziening van personeel en uitrusting door de Lidstaten en de nodige infrastructuur en middelen, zoals voldoende water om de toename

van vredestroepen het hoofd te kunnen bieden. De Secretaris-Generaal heeft de internationale gemeenschap aangespoord om de nodige fondsen en middelen beschikbaar te stellen, die nodig zijn om de Hybride Operatie in Darfoer te kunnen starten. Hij heeft aanbevelingen gedaan opdat de VN-Lidstaten fondsen voor de Hybride Operatie beschikbaar zouden stellen via het door de VN opgelegde budget.

Leiding van de Hybride Operatie

Rodolphe Adada uit Kongo is benoemd tot de Gemeenschappelijke AU-VN Speciale Vertegenwoordiger voor Darfoer (Joint AU-UN Special Representative – JSR) om de Hybride Operatie te leiden. Hij zal aan de VN Secretaris-Generaal en de AU Commissie Voorzitter rapporteren. De JSR zal geassisteerd worden door een gemeenschappelijke benoemde Plaatsvervangend Speciale Vertegenwoordiger. Richtlijnen voor de JSR zullen opgesteld worden door de AU Commissaris voor Vrede en Veiligheid en de VN-Onder-Secretaris-Generaal Vredesoperaties. Het dagelijkse functioneren van de troepenmacht zal geschieden in overeenstemming met het operationele concept, dat gezamenlijk is opgesteld door de VN en de AU. Dat betekent dat het bevel en de controle structuren geleverd zullen worden door de VN. Dit is in conform de overeenkomsten van Addis Abeba in 2006 en het gezamenlijke rapport over de Hybride Operatie van juni 2007.

Generaal Martin Luther Agwai uit Nigeria is door de AU in overleg met de VN benoemd tot Bevelhebber van de strijdkrachten en zal rapporteren aan de JSR. Dit zal ook zo zijn voor de nog te benoemen Commissaris van Politie.

Humanitaire initiatieven

Humanitaire agentschappen van de VN leiden de, op dit moment, grootste hulpactie in de wereld door hulp te verlenen aan ongeveer 4,2 miljoen mensen, die door de Darfoer crisis hulpbehoevend zijn geworden. 2.1 miljoen mensen zijn binnen Soedan ontheemd, terwijl ongeveer 236.000 mensen naar oostelijk Tsjaad zijn gevlucht. Meer dan 650 miljoen US\$ is voor hulp aan Soedan voor 2007 gepland. Meer dan 12.000 humanitaire hulpverleners zijn ingezet in de regio om hulp te bieden aan hen, die door de crisis getroffen zijn,

waaronder medewerkers van 13 VN-agentschappen, het Rode Kruis/ Rode Halve Maan en meer dan 80 niet-gouvernementele organisaties (NGOs).

Gedurende de laatste vier jaar hebben deze humanitaire initiatieven honderdduizenden mensenlevens gered. Het sterftcijfer werd tot onder het normale noodsituatieniveau teruggebracht; de ondervoeding werd sinds het hoogtepunt van de crisis midden 2004 gehalveerd; bijna driekwart van alle inwoners van Darfoer hebben nu toegang tot veilig drinkwater. Omdat ze van alle kanten worden aangevallen, worden de burgers nog steeds gedwongen hun huizen te verlaten. Hierdoor zijn er meer dan 140.000 ontheemden alleen al in de eerste vijf maanden in 2007. Veel IDP (Internally Displaced Persons – binnenlandse vluchtelingen) kampen kunnen door de groeiende populatie geen nieuwe ontheemden opnemen, waardoor spanningen ontstaan.

De humanitaire operatie en haar medewerkers zijn in toenemende mate het slachtoffer van geweld geworden. Sinds juni 2007 werden 69 hulpverleners voor een bepaalde tijd gekidnapt, 37 konvoien aangevallen of geplunderd en 61 voertuigen voor humanitaire hulp gekaapt. Enkele leidende NGOs hebben zich vanwege geweldpleging tegen de hulpverleners al teruggetrokken.

De VN schat dat momenteel meer dan een half miljoen mensen in heel Darfur geen humanitaire hulp krijgen. Dit betekent wel, dat de toegang sinds februari 2007 verbeterd is, want toen waren 900.000 mensen ontoegankelijk. Dit is toe te schrijven aan de vele initiatieven van de humanitaire hulpverleners om populaties, die door het conflict betroffen zijn, door nieuwe en vaak dure middelen te bereiken – maar niet door enige verbetering in de veiligheid. De VN heeft er bij de autoriteiten in Khartoem voortdurend op aangedrongen de humanitaire toegang en de veiligheid van de hulpverleners te verbeteren. Dit resulteerde in april 2007 in de ondertekening van een gezamenlijk communiqué door de Regering van Soedan en de VN om de humanitaire activiteiten in Darfoer efficiënt te beveiligen en te vergemakkelijken.

Donoren hebben 62% van de Darfoer hulpoperatie gefinancierd (sinds 15 juni 2007 werd 396 miljoen US\$ van de benodigde 652 miljoen US\$ toegezegd of beloofd), meestal voor voedselhulp. Andere sectoren zijn ernstig ondergefinancierd en hebben

toezeggingen nodig. Vanwege de voortdurende onveiligheid houden de VN en haar humanitaire partners de leiding voor de overleving en beveiliging van miljoenen mensen.

Mensenrechten

De Regering van Soedan ging in juli 2004 akkoord met het inzetten van VN-mensenrechten rapporteurs in Darfoer als onderdeel van de VN-Missie in Soedan (United Nations Mission in Sudan – UNMIS) om toezicht te houden op de Noord-Zuid Vredesovereenkomst. Zij hebben regelmatig over de mensenrechtenschendingen gerapporteerd en corrigerende maatregelen aanbevolen aan de autoriteiten in Khartoem.

In augustus 2004 zond de Secretaris-Generaal Louise Arbour, de Hoge Commissaris voor de Rechten van de Mens en Juan Mendez, zijn Speciale Adviseur ter Voorkoming van Genocide, naar Darfoer om de toestand ter plaatse te beoordelen en er bij alle partijen op aan te dringen een halt toe te roepen aan de ernstige schendingen van de mensenrechten en het internationale humanitaire recht. De Speciale Adviseur keerde in september 2005 naar Darfoer terug om de stand van zaken i.v.m. de tenuitvoerlegging van hun vorige aanbevelingen te inspecteren.

Op 7 oktober 2004 kondigde de Secretaris-Generaal de oprichting aan van een Onderzoekscommissie ter vaststelling van genocide in Darfoer. In haar eindrapport kwam de Commissie tot de conclusie dat de Regering van Soedan geen genocide politiek gevoerd heeft en dat haar strijdkrachten en verenigde milities *“onkritische aanvallen, met inbegrip van het doden van burgers, marteling, afgedwongen verdwijningen, vernietiging van dorpen, verkrachting en andere vormen van sexueel geweld, plundering en gedwongen verplaatsing geleid hebben.”* Het panel kwam tot de conclusie dat *“internationale delicten zoals misdaden tegen de mensheid en oorlogsmisdaden, die in Darfoer gepleegd zijn, niet minder ernstig en gruwelijk zijn dan genocide.”* Het spoorde de Veiligheidsraad aan *“niet alleen op te treden tegen de daders maar ook in naam van de slachtoffers”*.

Op 21 april 2005 benoemde de Mensenrechtencommissie (de voorganger van de Raad van de Rechten van de Mens) een Speciale Rapporteur voor de mensenrechtensituatie in Soedan. De Speciale Rapporteur, Sima Samar, is regelmatig naar Soedan gereisd en gaf

mondelinge en schriftelijke verklaringen uit aan de Commissie (later de Raad voor de Rechten van de Mens) en de Derde Commissie van de Algemene Vergadering.

In februari en maart 2007 zette de Raad voor de Rechten van de Mens een speciale missie in ter rapportering over de mensenrechtensituatie in Darfoer. Vervolgens richtte de Raad een mensenrechten expert groep op om samen met de Soedanese Regering en de AU de tenuitvoerlegging van alle resoluties en aanbevelingen i.v.m. met mensenrechten in Darfoer zeker te stellen. Op 20 juni werd het mandaat van de groep van deskundigen voor nog eens 6 maanden verlengd. In haar zevende rapport over de mensenrechtensituatie in Soedan (18 mei), rapporteerde het Bureau van de Hoge Commissaris van de Rechten van de Mens (Office of the High Commissioner for Human Rights – OHCHR) over luchtaanvallen, die van januari tot maart 2007 tegen burgers in Darfoer werden uitgevoerd. De Secretaris-Generaal heeft herhaaldelijk de aandacht van de Veiligheidsraad gevestigd op het voortdurende geweld in Darfoer en heeft het bestoken van burgers, evenals luchtaanvallen op dorpen, veroordeeld.

Internationaal Strafhof

Na aanbeveling van de Onderzoekscommissie (zie bovenstaand) in maart 2005, verwees de Veiligheidsraad met resolutie 1593 het Internationaal Strafhof (International Criminal Court - ICC) naar de toestand in Darfoer en riep Soedan op samen te werken aan de onderzoeken van het Hof. Op 2 mei 2007 vaardigde het ICC arrestatiebevelen uit tegen de vroegere Minister van Staat van Binnenlandse Zaken van de Regering van Soedan en huidige Minister van Staat voor Humanitaire Aangelegenheden, Ahmad Harun en de leider van Janjaweed, Ali Mohammed Ali Abd-Ak Ragman, voor misdaden tegen de mensheid en oorlogsmisdaden.

Milieu

Het VN- Milieuprogramma (UN Environment Programme – UNEP) meldde op 21 juni 2007 dat er aanwijzingen waren dat er een klimaatverandering op lange termijn in verschillende delen van Soedan plaatsvindt, die zich vooral manifesteert door minder regenval en het meest merkbaar is in de staten Kordofan en Darfoer. UNEP rapporteerde dat de schaal van de klimaatverandering, die in

noordelijk Darfoer werd waargenomen, nog nooit eerder was voorgekomen en dat de impact nauw verbonden is met het conflict in de regio.

Bovendien worden de milieudiensten in verschillende belangrijke delen van het land snel slechter door decennia lange sociale geschillen en conflicten. UNEP zei dat investeringen in milieubeheer, gefinancierd door de internationale gemeenschap en uit de olie en gas uitvoer van het land, een belangrijke rol zullen spelen bij elke poging tot vredesopbouw in Soedan.

Noord-Zuid Vredeshandhaving

UNMIS had in het voorjaar van 2005 toestemming om de tenuitvoerlegging van de Generale Vredesovereenkomst (Comprehensive Peace Agreement – CPA) tussen de Regering van Soedan/Nationale Congrespartij in noordelijk Soedan en de Soedanese Volksbevrijdingsbeweging (Sudan People's Liberation Movement – SPLM) in zuidelijke Soedan te steunen. UNMIS, gevestigd in Soedan, bevat momenteel ongeveer 10.000 troepen en 600 politie. Het mandaat van de missie vervalt in oktober 2007, maar men verwacht dat het mandaat tenminste tot het eind van de tenuitvoerlegging van de CPA verlengd zal worden, t.w. 2011.

Veiligheidsraad resoluties

Relevante Veiligheidsraad resoluties zijn Res.1590 (2005) oprichting van UNMIS; Res.1556 (2004) en 1591 (2005) oplegging van sancties aan Darfoer; Res. 1706 (2006) goedkeuring UNMIS mandaat in Darfoer en toestemming voor troepenmacht en Res. 1755 (2007) verlenging van het UNMIS mandaat tot oktober 2007.